

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88

overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij
Gerard Wijnsma
telefoon 038 499 71 86
g.wijnsma@overijssel.nl
Zaaknummer 5110128

Stichting Welbions
De heer C. Overbeek
Postbus 430
7550 AK HENGLO OV

Datum	Kenmerk	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
08.02.2019	2019/0038020	1 van 28			

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming

Geachte heer Overbeek,

U heeft, namens Stichting Welbions, een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 8 oktober 2018² ontvangen. De aanvraag is in verband met renovatiewerkzaamheden van woningen in de wijk Klein Driene in Hengelo. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een ontheffing³ van verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn en van de Habitatrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om nesten en rustplaatsen van gierzwaluw en huismus opzettelijk te vernielen of te beschadigen of nesten van gierzwaluw en huismus weg te nemen⁴ en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen⁵.

Deze ontheffing is in verband met de renovatie van woningen voor de locatie wijk Klein Driene in Hengelo.

U krijgt geen ontheffing van het verbod om gierzwaluw en huismus opzettelijk te verstoren, waarbij sprake is van een effect op de staat van instandhouding⁶, van het verbod op het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis⁷. De door u genomen maatregelen voorkomen dat een overtreding van deze verboden optreedt.

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen) weergegeven.

Het volgende stuk van de aanvraag maakt onderdeel uit van de ontheffing:

- Natuurbank Overijssel, 2018. Activiteitenplan Klein Driene (versie gewijzigd naar aanleiding van verzoek aanvulling) (ons kenmerk 2019/0024787)

¹ In het kader van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid

² EDO-kenmerk 2018/0471863

³ Op basis van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid

⁴ Art. 3.1, tweede lid

⁵ Art. 3.5, vierde lid

⁶ Art. 3.1, vierde lid

⁷ Art. 3.5, tweede lid

Deze ontheffing is geldig vanaf 1 maart 2019 tot en met 1 juli 2020.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Leges

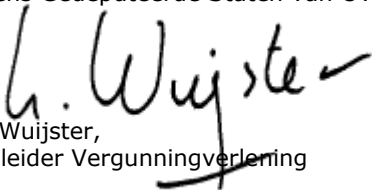
U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd⁸. De verschuldigde leges voor dit besluit bedragen € 1.757,00.

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

Vragen

Heeft u vragen? Belt u dan met Gerard Wijnsma, te bereiken tijdens kantooruren op nummer 038 499 71 86. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z-HZ_WNB-2018-003822 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1
Bijlage 2
Bijlage 3

Voorschriften
Overwegingen bij het besluit
Delen van het activiteitenplan

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van gemeente Hengelo;
- Dhr. Leemreise, Natuurbank Overijssel.

⁸ Belastingverordening Overijssel

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in de kantlijn van onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 038 - 425 48 02.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

BIJLAGE 1 - VOORSCHRIFTEN

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming - soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit. Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het meldpunt is bereikbaar via de telefoon onder nummer 038 425 24 23 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl.

Neem ook contact met ons op als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen. Afhankelijk van de situatie kan een wijziging van de ontheffing nodig zijn of moeten extra maatregelen worden genomen die nodig zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. Als u het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan moet u dit ter goedkeuring voorleggen aan de provincie. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem voor overleg contact op met ons meldpunt.
2. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts) personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
3. Minimaal een week voor aanvang van de werkzaamheden dient u de datum van de start te melden bij het meldpunt. Geeft u bij de melding aan:
 - de contactpersoon ter plaatse, inclusief een telefoonnummer;
 - de naam van de begeleidende ecologische deskundige, inclusief een telefoonnummer;
 - het adres waar de werkzaamheden worden uitgevoerd;
 - het kenmerk van deze beschikking (2019/0038020).

Soortspecifiek

Gierzwaluw

4. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare broedperiode van de gierzwaluw, zoals het ongeschikt maken van de huidige nestplaatsen en het verwijderen van de tijdelijke gierzwaluwkasten. De broedperiode van de gierzwaluw loopt van half april tot en met half augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologische deskundige op het gebied van de gierzwaluw⁹.

⁹ De provincie Overijssel verstaat onder een ecologische deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op HBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soorten herkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

5. Buiten het broedseizoen van de gierzwaluw worden de drie nestlocaties in de te renoveren gebouwen ongeschikt gemaakt als nestplaats voor de soort door deze af te sluiten met bijvoorbeeld purschuim.
6. In augustus 2018 zijn tenminste 15 tijdelijke gierzwaluwkasten opgehangen zoals weergegeven in bijlage 3. De tijdelijke kasten dienen tenminste te blijven hangen tot nadat de permanente vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van deze tijdelijke gierzwaluwkasten mag alleen buiten de broedperiode van de gierzwaluw.
7. Voor de gierzwaluw moeten direct na afronding van de werkzaamheden aan het woonblok waarin de huidige nesten aanwezig zijn tenminste 15 permanente verblijfplaatsen aanwezig zijn. U plaatst 3 x 5 inbouwkasten in de kopgevels, zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaatsen zoals weergegeven in bijlage 3.

Huismus

8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare perioden van de huismus. De broedperiode van de huismus loopt van maart tot en met augustus. Aaneengesloten vorstperioden van minimaal drie dagen (met overdag temperaturen lager dan 0 graden Celsius) in de periode december tot en met februari vormen ook kwetsbare perioden. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de broedperiode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. De ecologisch deskundige dient dit vooraf af te stemmen met de toezichthouder van het bevoegd gezag.
9. Onder de dakranden zijn in augustus 2018 8 tijdelijke kasten voor de huismus opgehangen zoals weergegeven in bijlage 3. De tijdelijke kasten dienen tenminste te blijven hangen tot nadat de permanente vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van de tijdelijke huismussenkasten mag alleen buiten de kwetsbare periode van de huismus plaatsvinden.
10. Drie tot vijf dagen voorafgaand aan de werkzaamheden moeten de nesten en rustplaatsen van de huismus ongeschikt gemaakt worden. Het ongeschikt maken mag niet tijdens de kwetsbare perioden uitgevoerd worden. Indien werkzaamheden doorlopen in het broedseizoen, worden de betreffende verblijfplaatsen voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt gemaakt.
11. Het ongeschikt maken van de nesten en rustplaatsen van de huismus moet plaatsvinden door de toegangswegen af te dichten met schuim of gaas. Bij het afdichten van de toegangswegen moet er zorg voor worden gedragen dat alle toegangen worden afgedicht en er geen huismus wordt ingesloten. De werkzaamheden worden tezamen met de ecologisch deskundige beslist, uitgevoerd en gecontroleerd op hun effectiviteit. De ecologisch deskundige dient dit vooraf af te stemmen met de toezichthouder van het bevoegd gezag.
12. Voor de huismus moeten na afronding van de werkzaamheden tenminste 8 permanente verblijfplaatsen aanwezig zijn. U maakt deze permanente verblijfplaatsen door vogelvides te plaatsen. Uitgaande van 2 verblijfplaatsen per meter moet u tenminste 4 meter aan vogelvides plaatsen¹⁰, zoals weergegeven in bijlage 3.

Gewone dwergvleermuis

13. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis. De kwetsbare overwinteringsperiode loopt van november tot en met maart. De kwetsbare voortplantingsperiode loopt van half mei tot augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald

¹⁰ In de aanvulling van 3 december 2018 (ons kenmerk 2018/ 0529020) is aangegeven dat Welbions over de gehele lengte van de daken vogelvides aanbrengt en meer compenseert dan noodzakelijk.

door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. De ecologisch deskundige dient dit vooraf af te stemmen met de toezichthouder van het bevoegd gezag.

14. In augustus 2018 zijn 8 tijdelijke vleermuiskasten opgehangen zoals weergegeven in bijlage 3. De tijdelijke kasten dienen tenminste te blijven hangen tot nadat de permanente vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van deze tijdelijke vleermuiskasten mag alleen buiten de kwetsbare perioden van de gewone dwergvleermuis en op het moment dat deze niet in gebruik zijn. Voorafgaand aan het verwijderen is een controle door een ecologisch deskundige noodzakelijk.
15. De verblijfplaatsen worden 3 tot 5 dagen voor de aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt, maar buiten de kwetsbare perioden. De geschikte wijze van ongeschikt maken hangt af van de wijze waarop de spouw al is geïsoleerd. U moet de wijze van ongeschikt maken tenminste twee weken voorafgaand aan de werkzaamheden ter goedkeuring voorleggen aan het bevoegd gezag. Bij deze melding moet onderbouwd worden waarom deze wijze van ongeschikt maken voldoende is.
Na het ongeschikt maken moet een controle worden uitgevoerd met behulp van een batdetector. Deze controle moet 3-5 dagen na het ongeschikt maken worden uitgevoerd worden door de ecologisch deskundige. Indien alsnog vleermuizen worden aangetroffen, dan moeten extra maatregelen getroffen worden om de verblijfplaatsen verder ongeschikt te maken. De ecologisch deskundige bepaalt dat. Deze procedure dient herhaald te worden totdat geen exemplaren meer waargenomen worden. De onderhoudswerkzaamheden mogen pas starten als uit de controle blijkt dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn.
16. In de woningen dienen tenminste 8 permanente voorzieningen te worden gerealiseerd in de vorm van inbouwkasten in de gevels, zoals weergegeven in bijlage 3.

Overige zaken

17. U moet een ecologisch logboek (laten) bijhouden, bijvoorbeeld door de ecologisch deskundige. Uit dit logboek moet aantoonbaar blijken hoe en waarom uitvoering is gegeven aan de bovengenoemde voorschriften. Het gaat dan onder andere om het bijhouden van data van uitvoeren in relatie tot weersomstandigheden, rapportage controles en afweging voor locaties van de tijdelijke verblijfplaatsen, permanente verblijfplaatsen, wijze van ongeschikt maken, resultaten controle met BAT detector, en oplossingen bij onverwachte soorten of situatie. Het ecologisch logboek dient aanwezig te zijn op de werklocatie.

BIJLAGE 2 - Overwegingen bij het besluit

Het besluit bestaat uit de ontheffing en voorschriften. In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluiten de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN	9
A1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	9
A1.1	Omschrijving van het project / activiteiten	9
A1.2	Doelstelling van het project	9
A1.3	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	10
A1.4	Periode	10
A1.5	Onderliggende documenten	10
A1.6	Aanvullende gegevens	10
A2	Bevoegdheid	11
A2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	11
A3	Procedure	11
A3.1	Overeenstemming andere provincie	11
A3.2	Adviesverzoek aan gemeente	11
A4	Toetsingskader soorten	11
A4.1	Wettelijke regels	11
A4.2	Provinciaal beleid	11
A4.2.1	Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur	12
A4.2.2	Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	12
A4.2.3	Jaarrond beschermde vogelnesten	12
B	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	13
B1	Inhoudelijke beoordeling	13
B1.1	Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek	13
B1.1.1	Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat	13
B1.1.2	Beoordeling uitgevoerd onderzoek	16
B1.2	Invloed van het project op betrokken soorten	16
B1.2.1	Effectbeoordeling in de aanvraag	16
B1.2.2	Toetsing van de effectbeoordeling	19
B1.3	Alternatieven voor realisatie van het project	21
B1.3.1	Alternatievenafweging in de aanvraag	21

B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging.....	21
B1.4 Wettelijk belang van het project.....	22
B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag	22
B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang.....	23
B1.5 Beoordeling staat van instandhouding	23
B1.6 Toetsing aan overige vereisten.....	24
B1.7 Eindconclusie toetsing	24
B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden	24
C Slotconclusie	24
BIJLAGE 3 - Delen van het activiteitenplan.....	25

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

A1.1 Omschrijving van het project / activiteiten

Woningcorporatie Welbions is voornemen groot onderhoud uit te voeren aan woningen in de wijk Klein Driene. Het plangebied is een grote wijk en omvat portiekwoningen met drie woonlagen aan de C. Franckstraat, Debussystraat, Ravelstraat, Jacon Obrechtstraat, Schumannstraat, Ockeghemstraat, Wagnerstraat, Händelstraat, Mozartlaan, Schubertstraat, Largohof en Moderatohof. De woongebouwen zijn gebouwd van baksteen en hebben allemaal een zadeldak met dakpannen. De gebouwen beschikken over een spouw. Het is niet bekend of deze spouw nu is geïsoleerd of niet. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt bekeken in hoeverre (na) isolatie noodzakelijk is. Op onderstaande luchtfoto wordt het plangebied weergegeven.

Figuur 1. Begrenzing van deelgebied Klein Driene. Het plangebied wordt met de gele lijn aangeduid. Huizenblokken in de groene kaders vallen buiten het plangebied (geen werkzaamheden).

Welbions gaat de woningen in de wijk in meer of mindere mate renoveren, sommige woningen zijn reeds gedeeltelijk of geheel gerenoveerd. De uit te voeren werkzaamheden kunnen per blok en per deelgebied verschillen. Tot de werkzaamheden die mogelijk uitgevoerd gaan worden behoren;

- vervangen dak door nieuw, geïsoleerd dak;
- vervangen/renoveren gevels, inclusief kozijnen;
- na-isolatie van de spouw d.m.v. isolatiekorrels of het plaatsen van een nieuwe gevel voor de oude gevel.

Planning

Plaatsen nestkasten huismus	augustus 2018
Plaatsen nestkasten gierwaluw	augustus 2018
Plaatsen kasten vleermuizen	augustus 2018
Ongeschikt maken nestplaats gierwaluw	voor 15 april 2019
Ongeschikt maken nestplaats huismus	voor 15 maart 2019
Ongeschikt maken verblijfplaats vleermuizen	tijdens uitvoering 2019-2020
Uitvoering renovatiewerkzaamheden	maart 2019 – september 2020

A1.2 Doelstelling van het project

Doelstelling van het project is het isoleren van woningen om te voldoen aan het Nationaal Energieakkoord en het verbeteren van de gezondheidssituatie in de woningen (minder vocht, minder tocht).

A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan van de verbodsbepalingen en soorten, zoals opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: soorten en verbodsbepalingen

Soort	verbodsbepaling		
	Opzettelijk verstoren ^{11, 12}	nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk vernielen of beschadigen ¹³	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen ¹⁴
gierzwaluw	x	x	
huismus	x	x	
gewone dwergvleermuis	x		x

A1.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 maart 2019 tot en met 1 juli 2020.

A1.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Natuurbank Overijssel, 2018. Quickscan Natuurwaardenonderzoek Klein Driene te Hengelo. 953D. (versie gewijzigd naar aanleiding van verzoek aanvulling);
- Natuurbank Overijssel, 2018. Activiteitenplan Klein Driene (versie gewijzigd naar aanleiding van verzoek aanvulling);
- Gedateerde en ondertekende machtiging;
- Aanvullende informatie ontheffingsaanvraag Klein Driene Hengelo;
- Nieman, 2018. Notitie koudebrugberekeningen 210 appartementen Klein Driene te Hengelo;
- Veltkamp Milieu, 2018. Asbestinventarisatierapporten (13 rapporten).

A1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 8 oktober 2018 ontvangen. Op 31 oktober 2018 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 3 en 4 december 2018¹⁵ ontvangen. Daarnaast is op 21 januari 2019 een nadere toelichting gegeven op enkele vragen¹⁶.

¹¹ Art. 3.1, vierde lid

¹² Art. 3.5, tweede lid

¹³ Art. 3.1, tweede lid

¹⁴ Art. 3.5, vierde lid

¹⁵ Ons kenmerk 2018/0529020 en 2018/0529436.

¹⁶ Ons kenmerk 2019/0019753

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming¹⁷. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A3.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van gemeente Hengelo gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

A4 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

Ook het Besluit natuurbescherming¹⁸ en (soms) de Regeling natuurbescherming¹⁹ zijn voor de toetsing relevant.

A4.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7).

¹⁷ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid.

¹⁸ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

¹⁹ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur

Met de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hierna: Omgevingsverordening) hebben wij een nadere invulling gegeven aan enkele wettelijke regels. In deze verordening zijn een aantal nationaal beschermd diersoorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen. Het gaat om soorten die algemeen voorkomen. De betreffende soorten zijn opgenomen in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Deze vrijstellingen zijn aanvullend aan de vrijstellingen via de gedragscodes.

Voor de soorten in de eerder genoemde bijlage geldt een vrijstelling voor het opzettelijk doden of vangen. Dit geldt alleen als dit nodig is in het belang, zoals dit is weergegeven per soort in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. Voor deze soorten is het ook toegestaan om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen, als aan onderstaande voorwaarden zijn voldaan.

Voorwaarden

- De vrijstelling voor de handeling is niet geregeld in een door de minister goedgekeurde gedragscode.
- Er zijn geen andere bevredigende oplossingen om de doelstellingen van de handelingen te bereiken.
- De algemene zorgplicht is in acht genomen. Dat wil zeggen dat het opzettelijk vangen en doden van dieren zoveel mogelijk is voorkomen.

A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel²⁰ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten²¹ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

A4.2.3 Jaarrond beschermde vogelnesten

Het beleid van het ministerie van Economische Zaken voor jaarrond beschermde nesten heeft Gedeputeerde Staten van Overijssel onverkort overgenomen.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en het uitbroeden van de eieren en voor het grootbrengen van de jongen. Als het gaat om vogelsoorten, waarbij de jongen direct het nest verlaten (nestvlinders), is ook de ruime omgeving van het nest belangrijk. In de context van de Wnb valt onder nest zowel de inhoud als de functionele omgeving onder het begrip nest. De omvang van de functionele omgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling²² vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Tijdens het broedseizoen zijn de verbodsbepalingen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Die vogels gebruiken hun nest niet als een vaste rust of verblijfplaats. De meeste nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 3.1 van de Wnb.

Nesten van de gierzwaluw en huismus zijn jaarrond beschermd. Voor deze soort geldt dat de specifieke voorwaarden voor de nestplek niet overal aanwezig zijn. De broedplekken met het ecologisch functionele leefgebied van deze soorten genieten daarom ook buiten het broedseizoen bescherming. Op basis daarvan is bij het verwijderen van (oude) nesten van deze soort altijd een ontheffing nodig. Zonder ontheffing is er sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen.

²⁰ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

²¹ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

²² Art 3.1, eerste, tweede, derde en vierde lid van de Wnb

B TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

B1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling. We betrekken wel het kennisdocumenten soorten²³ (voorheen de soortenstandaard) van de gierzwaluw, huismus en de gewone dwergvleermuis bij onze toetsing.

B1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek

B1.1.1 Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een veldbezoek door een ervaren ecooloog. Daarnaast is gericht onderzoek naar gierzwaluw, huismus en vleermuizen uitgevoerd. In bijlage 3 zijn de onderzoeksmomenten weergegeven. De onderzoeken zijn gebaseerd op de kennisdocumenten en het vleermuisprotocol.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar gierzwaluw is te voet uitgevoerd, waarbij telkens een ander deel van het plangebied is bezocht. Tijdens dagbezoeken is gelet op voedselvluchten en ruziënde gierzwaluwen rond de invliegopening. Tijdens de avondbezoeken is specifiek gelet op invliegende adulte vogels die de nestplaats bezoeken, voordat het donker wordt. Bij gierzwaluwen is verder specifiek gepost op het binnenvliegen van de oude vogels in het nest, in de avondschemering en roepende dieren vanuit de nestplaats in de avond. Er is gebruik gemaakt van een geluidsdrager om dieren te verleiden terug te roepen vanuit de nestplaats.

In het onderzoeksgebied zijn met zekerheid drie nestplaatsen vastgesteld. De gevonden gierzwaluwnesten bevinden zich onder de pannen nabij de zijgevel, ter hoogte van de schoorsteen. De loodslab die de aanhechting tussen dakvlak, zijgevel en schoorsteen afdekt, kiert op sommige gebouwen. Deze opening gebruikten de gierzwaluwen om onder de pannen te komen.

²³ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

Vastgestelde nestplaatsen van de glerzwak in deelgebied Klein Driene.

Verduidelijking van de nestplaats; de invliegopening bevindt zich tussen de zijgevel en de gevelpan, ter hoogte van de schoorsteen.

Huismus

Bij de huismusbezoeken is telkens het gehele plangebied te voet doorzocht. Tijdens de bezoeken is gelet op tjilpende huismussen, bedelende jongen, voedselvluichten en strootjes uit de nestplaats (huismussen).

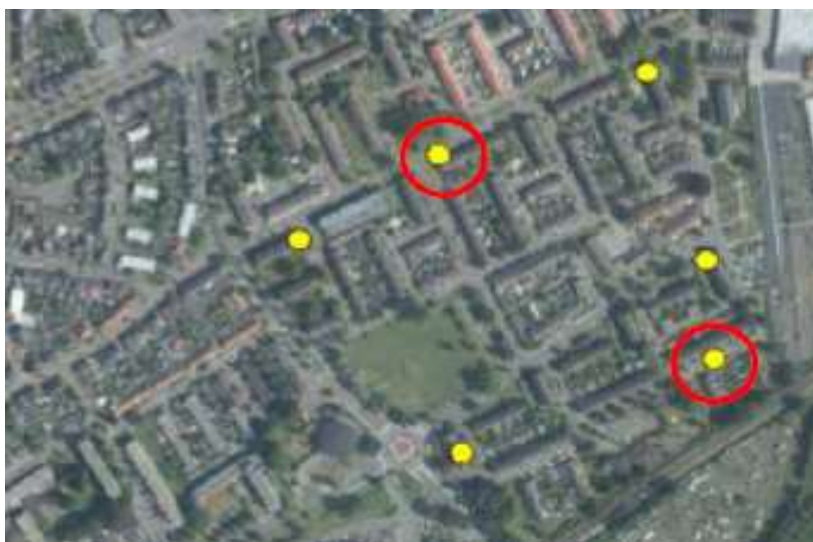
In het onderzoeksgebied zijn 7 nesten van de huismus vastgesteld. De huismussen nestelen onder de onderste rij dakpannen. Op onderstaande afbeeldingen wordt de ligging van de territoria (nestplaats) weergegeven. Van de aangetroffen nesten worden 4 door de werkzaamheden beïnvloed, bij de overige woningen vinden geen werkzaamheden plaats.

Aangetroffen verblijfplaatsen huismus. Rood omcirkeld de verblijfplaatsen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Gewone dwergvleermuis

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Naast een batdetector is ook gebruik gemaakt van opnameapparatuur en het computerprogramma Batsound. In totaal zijn 13 verschillende bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. De bezoeken in juni en juli zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven, het bezoek in augustus voor het vaststellen van een paarverblijf & winterverblijfplaats en het bezoek in september en oktober voor het in kaart brengen van paarverblijven. De bezoeken in augustus zijn uitgevoerd rond middernacht om eventueel zwermende vleermuizen (= indicatie voor winterverblijfplaats) vast te kunnen stellen. De toegepaste onderzoeksmethode is gebaseerd op het vleermuisprotocol 2014. De bezoeken zijn te voet in het gebied uitgevoerd, waarbij vaak ook waarnemingen verricht zijn in aangrenzende deelgebieden.

Zomer- en paarverblijven gewone dwergvleermuis. Rood omcirkeld de verblijfplaatsen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

In het onderzoeksgebied zijn zes zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Er is geen kraamkolonie of winterverblijfplaats vastgesteld. De zomer- en paarverblijven van de gewone dwergvleermuis liggen verspreid in de wijk. Met uitzondering van een baltsend mannetje in de zuidoosthoek van het plangebied (C. Franckstraat), werden de baltsende mannetjes waargenomen rondom de kopgevels van de gebouwen. Vermoedelijk bezetten deze vleermuizen een verblijfplaats in de spouw, waarbij ze deze verblijfplaats betreden via de opening tussen de muur en de gevelpannen. Er

wordt voor 2 verblijfplaatsen ontheffing aangevraagd, de overige verblijfplaatsen bevinden zich in woningen waar geen werkzaamheden plaatsvinden.

B1.1.2 Beoordeling uitgevoerd onderzoek

Volgens de aanvrager is het onderzoek uitgevoerd volgens de kennisdocumenten en het vleermuisprotocol 2014 (bedoeld wordt waarschijnlijk 2013).

Uit de beschrijving van het onderzoek blijkt dat het onderzoek naar de huismus geheel volgens het kennisdocument is uitgevoerd. Daarbij is gekeken naar de periode, tijdstip, aantal personen, het aantal bezoeken, tussenruimte en de weersomstandigheden.

Voor het gierzwaluwonderzoek zijn ten opzichte van de standaard in het kennisdocument aanzienlijk meer veldbezoeken gebracht, maar deze zijn deels overdag (middag of vroege avond) uitgevoerd. Daarnaast is geen (volledig) bezoek geweest in de periode tussen 20 juni en 7 juli. U hebt toegelicht dat er in het plangebied 15 kopgevels zijn die potentieel geschikt zijn als nestplaats. Daarnaast is ook tijdens de vleermuisonderzoeken gelet op gedrag van gierzwaluwen en zijn de avondbezoeken aangevuld met bezoeken overdag. Een bekend verschijnsel is het rondhangen van 'ongepaarde' gierzwaluwen in een kolonie, waarbij ze soms veel aandacht schenken aan bezette nesten en soms de nestplaats ook binnen proberen te gaan, of enkele seconden voor de nestingang hangen. Vaak gepaard met vocale ondersteuning, en vaak beantwoord door de adulte vogels op het nest. Door gedragingen van gierzwaluwen overdag te monitoren zijn nestplaatsen wel degelijk in beeld te brengen. Voordeel van het werk overdag is de goede beschikbaarheid van daglicht waardoor de waarnemer ook op enige afstand waarnemingen kan verrichten. Voedselvluchten kunnen op ieder moment van de dag plaats vinden. Door volwassen vogels in een rechtlijnige vlucht te volgen richting nestplaats kan een aanwijzing voor de aanwezigheid van een nestplaats zijn, en kan ook leiden tot het ontdekken van een nestplaats (zichtwaarneming van invliegende vogels).

Voor het vleermuisonderzoek hebt u op basis van de bereikbaarheid en overzichtelijkheid van het plangebied onderbouwd waarom het plangebied met 1-2 personen goed kon worden onderzocht, ondersteund doordat bij het onderzoek naar paarverblijven geen verblijfplaatsen vastgesteld waar ook al niet een zomerverblijfplaats aanwezig was.

De onderzoeken zijn voldoende om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen te kunnen bepalen.

B1.2 Invloed van het project op betrokken soorten

B1.2.1 Effectbeoordeling in de aanvraag

Gierzwaluw

Als gevolg van de voorgenomen activiteiten worden de 3 nestplaatsen van de gierzwaluw aangetast. Om te voorkomen dat bezette nesten beschadigd/vernield worden, worden de nestplaatsen in de periode 15 april-15 augustus dichtgemaakt voor de broedtijd, of met rust gelaten tijdens de voortplantingsperiode. Hiervoor wordt schuimrubber gebruikt om de invliegopening onder de loodslab af te dichten waar schoorsteen en gevelpannen op aan elkaar sluiten.

De tijdelijke mitigatie bestaat uit in- of opbouwkasten, minimaal vijf kasten per verblijfplaats aangeboden in de directe omgeving. Op onderstaande luchtfoto worden de gevels aangeduid waar drie inbouwkasten zijn geplaatst. Deze locaties worden tijdens de renovatiewerkzaamheden niet beïnvloed.

In het kader van 'natuurinclusief' renoveren, heeft initiatiefnemer besloten om in alle kopgevels standaard drie inbouw gierwaluwkasten te plaatsen. In totaal worden dus 51 inbouw gierwaluwkasten geplaatst. Dan kun je het voorgaande toch weglaten, omdat dat oud nieuws is?

Huismus

Als gevolg van de voorgenomen activiteiten worden 4 van de 7 nestplaatsen van de huismus aangetast, aan de overige woningen vinden geen werkzaamheden plaats. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de nestplaatsen dichtgemaakt buiten de broedtijd. Het ongeschikt maken van de broedplaats bestaat uit het afsluiten van de invliegopening. Voor de huismus is dat de nok van de onderste rij dakpannen. De invliegopening wordt gedicht met kippengaas (dubbeltjesgaas). In dit gaas kunnen de vogels niet verstrikt raken.

De tijdelijke mitigatie bestaat uit minimaal 2 huismuskasten per nestplaats (8 stuks minimaal), die in de directe omgeving van de bestaande nesten worden geplaatst, onder het dakoverstek. De kasten worden vier weken geplaatst voor het verloren gaan van de nesten en blijven beschikbaar tot de nieuwe verblijfplaats gereed is. Op onderstaande luchtfoto worden de locaties aangeduid.

Als permanente maatregel worden vogelvides toegepast. Er wordt minimaal 14 x een vogelvide (1 m²) geplaatst onder onderste rij dakpannen. Dit zijn in totaal 28 beschikbare nestplaatsen. De vogelvides worden geplaatst in de directe omgeving van de vastgestelde nesten.

Gewone dwergvleermuis

Er zijn in totaal zes zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen in het onderzoeksgebied vastgesteld. Hiervan worden bij de werkzaamheden 2 verblijfplaatsen aangetast (minder dan 10 exemplaren). De invliegopening van de verblijfplaats aan de kopgevels is bekend. Vleermuizen kruipen via de muur, onder de gevelpannen naar de spouw. Deze verblijfplaats wordt ongeschikt gemaakt door de spouw aan de bovenzijde volledig bloot te leggen door de dakpannen en betimmering te verwijderen. Hierdoor valt er licht in de spouw en kan hemelwater toetreden. Deze situatie blijft minstens één nacht zodat de vleermuizen de kans hebben de verblijfplaats te verlaten en een alternatieve locatie te betrekken.

De tijdelijke maatregelen bestaan uit het plaatsen van 4 (betonstenen) opbouwkasten per verblijfplaats. Type Vivara Beaumaris midi of vergelijkbaar. Deze worden in 2-3 windrichtingen in directe nabijheid geplaatst, zo veel mogelijk in de zon (geen NW) rondom kopgevels op 3-7 meter hoogte.

Verspreiding solitaire zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in het plangebied. De verblijfplaatsen die aangetast worden, worden met de rode cirkel aangeduid.

Verspreiding hangplekken tijdelijke vleermuiskasten.

De permante maatregelen bestaan uit het plaatsen van inbouwkasten in de spouw, minimaal 4 duurzame verblijfplaatsen per verblijfplaats in spouw, type Vivara IB VL 01 of vergelijkbaar.

Locaties waar de inmetsekasten voor de gewone dwergvleermuis geplaatst worden.

B1.2.2 Toetsing van de effectbeoordeling

Voor de gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis gelden geen vrijstellingen, een ontheffing is noodzakelijk.

Gierzwaluw

Door het renovatieproject worden 3 verblijfplaatsen van de gierzwaluw vernietigd die zich bevinden onder het dak. Als mitigatie voor de 3 aanwezige nestplaatsen worden naast tenminste 15 tijdelijke kasten 51 inbouwkasten aangeboden.

Deze verhouding (5 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument (tenminste 5 per verdwenen verblijfplaats). De gebruikte nestkasten zijn geschikt, op geschikte plaatsen aangebracht en op tijd (in augustus 2018) om het broedseizoen in 2019 te kunnen opvangen.

Doordat tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd, is er tijdens en na de werkzaamheden voldoende nestgelegenheid. Hierdoor komt de functionaliteit van het plangebied voor de gierzwaluw niet in gevaar. Er worden voldoende maatregelen genomen om een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

De voorgestelde maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de gierzwaluw. In het voorschrift is alleen het minimale aantal van 15 vastgelegd.

Huisemus

Door het renovatieproject worden 4 verblijfplaatsen van de huismus vernietigd die zich bevinden onder de dakrand. Als mitigatie voor de 4 aanwezige nestplaatsen worden 8 tijdelijke voorzieningen aangebracht. Daarnaast worden als permanente maatregel 14 meter vogelvide aangebracht, dit biedt plaats aan 28 paartjes.

Deze verhouding (2 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument (tenminste 2 per verdwenen verblijfplaats). De gebruikte nestkasten zijn geschikt, op geschikte plaatsen aangebracht en op tijd (in augustus 2018) om het broedseizoen in 2019 te kunnen opvangen. Het gebruik van vogelvides is beoordeeld als geschikte maatregel in het kennisdocument.

Doordat tijdelijke en permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd, is er tijdens en na de werkzaamheden voldoende nestgelegenheid. Hierdoor komt de functionaliteit van het plangebied voor de huismus niet in gevaar. Er worden voldoende maatregelen genomen om een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

De voorgestelde maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de huismus. In de voorschriften is alleen het minimaal aantal benodigde verblijfplaatsen van 8 vastgelegd.

Gewone dwergvleermuis

U hebt aangegeven dat het onbekend is of de spouw voorafgaand is geïsoleerd of niet. Wij houden er bij de beoordeling dan ook rekening mee dat de gehele spouw geïsoleerd moet worden.

Voor de gewone dwergvleermuis worden voor de aanwezige (aangetaste) 2 zomerverblijfplaatsen / paarverblijven 8 tijdelijke en 8 permanente voorzieningen aangebracht. Deze verhouding (4 vervangende verblijfplaatsen per verloren verblijfplaats) is in overeenstemming met het kennisdocument.

De gebruikte vleermuiskasten zijn geschikt als tijdelijke vervanger voor zomerverblijf en paarverblijf. Ze kunnen echter niet de mogelijke functie als winterverblijf vervangen. De permanente voorzieningen zijn wel geschikt als winterverblijfplaats voor kleine groepjes dieren tijdens een milde winterperiode.

Om als vervangende zomerverblijfplaats te kunnen functioneren moeten vleermuiskasten een tijd tegelijk met de huidige verblijfplaatsen aanwezig zijn in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis. De actieve periode is april- oktober. Voor zomerverblijfplaatsen noemt het kennisdocument een gewenningsperiode van drie maanden. De kasten zijn in augustus 2018 geplaatst. Dat betekent dat vanaf 1 april zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis ongeschikt kunnen worden gemaakt.

Voor paarverblijfplaatsen noemt het kennisdocument een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari aanwezig moeten zijn. De kasten zijn op tijd aangebracht om in 2019 de functie als paarverblijf te kunnen overnemen.

Ongeschikt maken verblijfplaatsen (gierzwaluw, huismus en gewone dwergvleermuis)

Voorafgaand aan de werkzaamheden is het noodzakelijk om na een gewenningsperiode aan de tijdelijke voorzieningen de verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Hierdoor wordt voorkomen dat tijdens de werkzaamheden dieren worden gedood of daadwerkelijke broedgevallen worden verstoord. Het is dan ook van belang het afsluiten in de juiste periode uit te voeren voordat de werkzaamheden aanvangen. Onder de juiste periode wordt buiten het broedseizoen verstaan voor vogelsoorten en buiten de kraamperiode en overwinteringsperiode voor de gewone dwergvleermuis. Voor de huismus zijn ook aaneengesloten vorstperioden van minimaal drie dagen (met overdag temperaturen lager dan 0 graden Celsius) in de periode december tot en met februari kwetsbare perioden.

U wilt de verblijfplaatsen voor de huismus en de gierzwaluw ongeschikt maken door deze af te dichten met schuim of gaas.

Voor de gewone dwergvleermuis wilt u de verblijfplaatsen ongeschikt maken door dakpannen te verwijderen en de spouw 'open te zetten' voor lucht en neerslag, waardoor het microklimaat niet meer geschikt is.

De voorgestelde wijze van ongeschikt maken is in principe voldoende, mits het gaat om het aanvullen van inzakkingen van isolatie. Als de gehele spouw geïsoleerd wordt, is dit onvoldoende omdat de vleermuizen dan alleen maar dieper de spouw in kruipen. Dan zou aanvullend ook gewerkt moeten worden met exclusion flaps of het sterk aanlichten van de gevels. Wij nemen daarom een voorschrift op dat u de methode van ongeschikt maken voorafgaand moet overleggen.

In aanvulling moet u een extra controle uitvoeren voordat de onderhoudswerkzaamheden worden aangevangen. Voor vogelsoorten bestaat deze controle uit een visuele controle. Deze controle is in ieder geval noodzakelijk voor huismus. Als de verblijfplaatsen van de gierzwaluw worden afgesloten als er al gierzwaluwen aanwezig zijn in Nederland is een controle ook noodzakelijk.

Voor de gewone dwergvleermuis is een uitvliegcontrole noodzakelijk met een batdetector. De door u voorgestelde 1 dag wachten is erg weinig, het is beter de vleermuizen 3-5 dagen tijd te geven de spouw te verlaten zoals ook opgenomen in het kennisdocument. Indien alsnog vleermuizen worden aangetroffen, dan moeten extra maatregelen getroffen worden om de verblijfplaatsen verder ongeschikt te maken. Deze procedure dient herhaald te worden totdat geen exemplaren meer waargenomen worden. Vervolgens kunnen de werkzaamheden uitgevoerd worden.

Om een zorgvuldige uitvoering te waarborgen nemen we in de voorschriften (onder soortspecifiek) op dat het afsluiten alleen in de juiste periode is toegestaan. Ook moet er zorg voor worden gedragen dat alle openingen worden afgesloten en is een voorafgaande controle voor de huismus (en gierzwaluw) en een uitvliegcontrole voor vleermuizen noodzakelijk (onder voor vleermuizen gunstige omstandigheden). Daarnaast is in de soortspecifieke voorschriften voor vleermuizen opgenomen dat de methode van ongeschikt maken voorafgaand ter goedkeuring moet worden overlegd.

U vraagt tevens ontheffing aan voor het verstoren van huismus en gierzwaluw met wezenlijke invloed op de staat van instandhouding, het verstoren van gewone dwergvleermuis. Wij verlenen u geen ontheffing van deze verboden, omdat de door u genomen of te nemen maatregelen voorkomen dat er een overtreding van deze verboden optreedt.

Conclusie toetsing

Door de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis verloren gaan. Hiervoor is ontheffing nodig. Door de genomen maatregelen in planning, en door het aanbieden van tijdelijke en permanente verblijfplaatsen blijft voor de betrokken soorten de functionaliteit gewaarborgd.

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

B1.3 Alternatieven voor realisatie van het project

B1.3.1 Alternatievenafweging in de aanvraag

Het project betreft specifiek de woongebouwen waarin de beschermde dieren huizen. Een alternatieve locatie is niet aan de orde.

In de uitvoering wordt door de planning en vooruitlopende werkzaamheden voorkomen dat bezette vogelnesten beschadigd en/of vernield worden.

Om vocht- en tochtproblemen op te lossen en om het energieverbruik van de gebouwen te beperken zijn maatregelen nodig in zowel de buitengevels, het dakvlak en kozijnen. Het na-isoleren van de spouw en het isoleren van de daken is essentieel om de beoogde energiebesparing te realiseren. Er is geen alternatieve methode waardoor de spouw open blijft en het huidige dakvlak behouden blijft.

B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging

Het project is locatiespecifiek. De woningen hebben onderhoud nodig en isolatie is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan duurzaamheidseisen. Voor de uitvoering van de isolatie zijn geen reële alternatieven. Voor de uitvoering van de werkzaamheden en de planning wordt rekening gehouden met beschermde soorten. Omdat de werkzaamheden niet op een andere locatie of andere wijze uitgevoerd kunnen worden is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

B1.4 Wettelijk belang van het project

B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag

De voorgenen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, ter bescherming van flora of fauna en in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Volksgezondheid

Het verbeteren van het binnenmilieu van gebouwen is één van de speerpunten uit de Nationale aanpak Milieu en Gezondheid van de overheid (bron: www.rivm.nl). De bouwstijl, staat van onderhoud en de slechte isolatie leidt tot een niet optimaal binnenmilieu om te in werken en voor de opslag van decorstukken, kledingstukken en muziekinstrumenten.

Mensen kunnen gezondheidsklachten ondervinden door vocht in de werkomgeving. Het is niet duidelijk welke specifieke factoren in een vochtig gebouw hiervoor verantwoordelijk zijn. Waarschijnlijk spelen huisstofmijten en schimmels een belangrijke rol. Ook kan vocht ervoor zorgen dat chemische stoffen zoals formaldehyde uit bouwmaterialen vrijkomen. Daarnaast kan ook een te droge gebouw tot gezondheidsklachten leiden. In onderzoek is een consistente associatie gevonden tussen vocht in de bebouwing en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Het is waarschijnlijk dat schimmels een rol spelen in de relatie tussen vochtige gebouwen en gezondheidseffecten, maar een kwantitatieve onderbouwing hiervan (nog) ontbreekt (bron: www.rivm.nl).

Vocht bevordert de ontwikkeling van schimmels; bacteriën en huismijt, die een bedreiging vormen voor de gezondheid van de bewoners. Wetenschappelijke studies bij adolescenten die ademhalingsstoornissen hebben, tonen aan dat 83% van de gevallen van astma, astmatische bronchitis en chronische bronchitis en 87% van de gevallen van chronische neusverkoudheid voorkomen bij adolescenten die in vochtige huizen wonen. 20 à 30% van de bevolking lijdt aan ademhalingsallergieën (bron: www.perfectkeur.nl).

Alle woningen in het plangebied zijn onderzocht op asbest. Op alle daken van woningen en bergingen zijn asbestplaten aangebracht als dakbeschot. Het streven is om alle (toegankelijke) asbest in 2024 in Nederland vervangen te hebben. Er is daarom gekozen voor het verwijderen van het bestaande dakbeschot, als onderdeel van de renovatieplannen.

Bescherming flora en fauna / volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

Klimaatverandering kan tot gevolg hebben dat soorten zich verplaatsen ten gevolge van verandering/ongeschikt worden habitat, uitsterven van soorten, verandering in de voedselketen. Hoewel de toepassing van het tegengaan van de effecten van het broeikaseffect een mondiale aangelegenheid is, is de ontwikkeling van en het streven naar reductie van emissies voor ieder individueel land een belangrijk politiek thema. Wil op mondiaal niveau de problematiek van het broeikaseffect worden aangepakt, dan zal ook op nationaal niveau dienen te worden geïnvesteerd. Nederland heeft hier ook verdragen voor getekend die zij dient na te komen. De nadelige effecten van het broeikaseffect zijn divers, zonder maatregelen om de effecten een halt toe te roepen dan wel te minimaliseren zullen de consequenties voor veel dieren en planten een desastreuze uitwerking hebben met als worstcase het (lokaal) uitsterven tot gevolg. Iets wat nu ook al plaatsvindt. Door het klimaatprobleem bij de bron aan te pakken (vermindering uitstoot broeikasgassen) kunnen hier op den duur vele soorten baat bij hebben.

De gebouwen in het plangebied zijn gebouwd in de jaren 60 van de vorige eeuw. Bouwstijl, mate van afwerking en beschikbare materialen in die tijd hebben woningen opgeleverd die naar de huidige maatstaven niet energiezuinig zijn en geen optimaal woonconform hebben. De woning hebben een hoog energieverbruik vanwege een lage isolatiewaarde voor de daken, gevels, ramen en deuren en de ramen en kozijnen tochten op veel plaatsen. Naast een gebrekkige isolatie, is ook de ventilatie van veel woningen niet optimaal met vochtproblemen tot gevolg. De bebouwing is slecht geïsoleerd en het

verwarmen van dergelijk oude gebouwen is daardoor weinig efficiënt. Ook heeft het gebouw grote ruimtes die netto een hoge energieinput vergen om ze te verwarmen.

Nederland heeft een grote stap gezet naar een schone toekomst. Op 6 september 2013 sloten ruim veertig partijen, waaronder de overheid, samen een Energieakkoord voor duurzame groei. De komende jaren gaan zij fors investeren in energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. Het Energieakkoord is daarom niet alleen goed voor het milieu, maar ook voor de Nederlandse economie: het levert tienduizenden nieuwe banen op, verbetert het concurrentievermogen van de industrie en vergroot de export.

Onze energie moet betrouwbaar en betaalbaar blijven. Daarom maken we meer ruimte voor schone, hernieuwbare energie. Dat is energie die opgewekt is uit bijvoorbeeld zonlicht, wind of water – bronnen waar we steeds opnieuw uit kunnen putten. Een belangrijk voordeel van schone energie is dat we daarmee de uitstoot van CO₂ (broeikasgas) en andere vervuilende stoffen drastisch verminderen. Daarmee leveren we – als klein land – onze bijdrage aan het oplossen van klimaatproblemen. We dragen eraan bij dat ook onze kinderen en kleinkinderen in gezondheid en welvaart op aarde kunnen leven. De komende jaren nemen we belangrijke stappen in de 'vergroening' van onze energievoorziening. Het wordt bijvoorbeeld financieel en praktisch aantrekkelijk voor burgers om te investeren in energiebesparende maatregelen, zoals muurisolatie of dubbel glas. Ook meedoen aan coöperatieve initiatieven voor duurzame energieopwekking, bijvoorbeeld zonnepanelen of windmolens, levert financieel voordeel op. Woningcorporaties gaan ervoor zorgen dat hun huizen energiezuiniger worden. In het Energieakkoord is opgenomen dat de huizen van woningcorporaties in 2020 gemiddeld een energielabel B hebben.

B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat de wettelijke belangen voldoende zijn aangetoond. Renovatie en isolatie van woningbouw biedt een belangrijke verbetering van het binnenklimaat waardoor gezondheidsklachten minder kans krijgen. Ook de verwijdering van asbest draagt bij aan de volksgezondheid. Daarnaast is (voor gewone dwergvleermuis) het belang 'de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende aangetoond, omdat duurzame woningen bijdragen aan energiebesparing. We onderschrijven echter niet het belang bescherming van flora en fauna in relatie tot energetische maatregelen aan woningen omdat deze maatregelen niet de bescherming als doel hebben.

B1.5 Beoordeling staat van instandhouding

Gierzwaluw

De gierzwaluw is talrijk in Nederland en is wijd verspreid. De gierzwaluw is ook in en rond het plangebied talrijk en wijd verspreid, zowel in de stad Hengelo als in de regio. Het aantal territoria in Hengelo wordt door de aanvrager geschat op 500- 750 paar. De beïnvloeding van enkele paren in het plangebied heeft geen meetbaar effect op de lokale populatie en dus niet op de staat van instandhouding van de soort. Daarnaast worden mitigerende maatregelen genomen waardoor de populatie in stand kan blijven.

Huismus

De huismus is zeer talrijk in Nederland en is wijd verspreid. De huismus is ook in en rond het plangebied talrijk en wijd verspreid. Het aantal territoria in Hengelo wordt door de aanvrager geschat op 2000-3000 paar. De beïnvloeding van enkele paren in het plangebied heeft geen meetbaar effect op de lokale populatie en dus niet op de staat van instandhouding van de soort. Het aantal nestplaatsen voor de huismus in het plangebied voor de huidige populatie blijft behouden. De voorgenomen activiteiten hoeven niet te leiden tot afname van aantal territoria in het plangebied en heeft daarom geen effect op de gunstige staat van instandhouding.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is zeer talrijk in Nederland en is wijd verspreid. De gewone dwergvleermuis is ook in en rond het plangebied talrijk en wijd verspreid. Het aantal zomerverblijfplaatsen van solitaire mannetjes in Hengelo wordt door de aanvrager geschat op 200-400. De beïnvloeding van enkele solitaire zomer- en paarverblijfplaatsen in het plangebied heeft geen meetbaar effect op de lokale populatie en dus niet op de staat van instandhouding van de soort. Ook wordt het natuurlijke verspreidingsgebied niet aangetast (niet lokaal of regionaal).

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten worden geen vleermuizen verwond of gedood en wordt het aanbod verblijfplaatsen behouden en mogelijk zelfs vergroot. Uitvoering van de voorgenomen activiteiten heeft geen effect op de populatie in het plangebied en heeft dus geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in ons land.

B1.6 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb²⁴ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging.

Wij zien geen aanleiding om de gevraagde ontheffing te weigeren op basis van art. 1.10, derde lid Wnb.

B1.7 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor de gierzwaluw, de huismus en de gewone dwergvleermuis kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast. Er is geen andere bevredigende oplossing voor handen waarbij minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb²⁵. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving. Het verdient aanbeveling bij de uitwerking van de mitigatie voor gewone dwergvleermuis niet alleen eenvoudige kasten te gebruiken, maar deze ook te schakelen cq. meervoudige kasten te gebruiken.

C Slotconclusie

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing in verband met de renovatie van de wijk Klein Driel te Hengelo te verlenen. Om de bescherming van natuurwaarden zo goed mogelijk te borgen zijn aan de ontheffing voorschriften verbonden.

²⁴ Wnb, artikel 1.10, derde lid.

²⁵ Art. 1.11, eerste en tweede lid

BIJLAGE 3 - Delen van het activiteitenplan

Gierzwaluw

Vastgestelde nestplaatsen van de gierzwaluw in deelgebied Klein Driene.

Verduidelijking van de nestplaats; de invliegopening bevindt zich tussen de zijgevel en de gevelpan, ter hoogte van de schoorsteen.

Hangplek tijdelijke gierzwaluwkasten.

Type kast

Als tijdelijke kast wordt gekozen voor een opbouw neststeen of houten nestkast. Zie afbeelding onder.

Voorbeeld van nestkasten van de gierzwaluw, geplaatst aan de zijgevel van een pand.

Huismus

Hangplekken mussenkasten.

Huismus

- Minimaal 2 vervangende nesten per nest (Vogelvide). Geadviseerd wordt om minimaal 14 x een vogelvide (1 m1) te plaatsen onder onderste rij dakpannen. Dit zijn in totaal 28 beschikbare nestplaatsen.
- Plaatsen in directe omgeving van de vastgestelde nesten

Voorbeeld van vogelvide.

Hangplekken vogelvide.

Gewone dwergvleermuis

Tijdelijke maatregelen:

- Plaatsen 4 (betonstenen) kasten per verblijfplaats;
- Kasten plaatsen in 2-3 windrichtingen in directe nabijheid, zo veel mogelijk in de zon (geen NW), dus rondom kopgevels;
- Kasten plaatsen op 3-7 meter;

Verspreiding solitaire zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in het plangebied. De verblijfplaatsen die aangetast worden, worden met de rode cirkel aangeduid.

Verspreiding hangplekken tijdelijke vleermuiskasten.

Hangplek

De vleermuiskasten worden verspreid over verschillende windrichtingen geplaatst. Zie onder

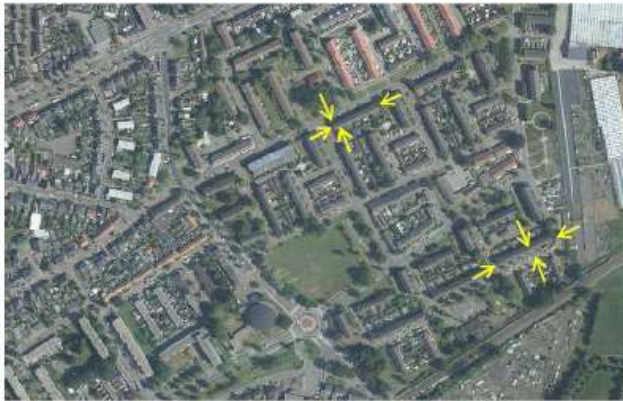
Voorbeeld van de hangplekken op de buitengevel van het woongebouw.

Type kast

Als tijdelijke kast, worden opbouwkasten van houtbeton gebruikt.

Voorbeeld van het type tijdelijke vleermuiskast.

Locaties waar de inmetselekasten voor de gewone dwergvleermuis geplaatst worden.

Type kast

Er worden inmetselekasten geplaatst, waarbij de invliegopening aan de buitenzijde zichtbaar is, maar de verblijfsruimte in de spouw geplaatst wordt. Deze kasten blijven geschikt ook na het na-isoleren van de spouw.

Type vleermuiskast welke benut wordt als duurzame verblijfplaats.